

ROLUL STILULUI PARENTAL ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII ELEVILOR CLASELOR PRIMARE

Silvia VRABIE, asistent universitar,
Universitatea de Stat „B.P.Hasdeu” din Cahul, RM

Summary. *The family is the essential environment that influences the development and destiny of the child through material security, love and education. Faced with such a complex problem, such as the education of children, there may be different attitudes on the part of the population, some even opposite. All children need and have the right to be cared for and raised by their parents in a competent manner. Like the role of the child, the role of the parent has a biological meaning, different from its psychological approach. The role of parent is approached both as a natural role and as a result of an option. Some see it as a gift, others as an never-ending obligation, and still others as a result of an option.*

Keywords: *parental style, parental model, family, personality.*

Unele persoane își doresc cu disperare să îndeplinească rolul de părinte, în timp ce altele se feresc de un asemenea rol. Există oameni care se pregătesc riguros în acest sens, dar întâlnim și persoane care nu acordă unei asemenea pregătiri nici un fel de interes. În privința circumstanțelor îndeplinirii acestui rol, ne confruntăm cu diferite situații, fie avem un anturajul care ne susține, fie ne aflăm într-un mediu ostil, indiferent, care condamnă calitatea de părinte. Niciodată nu a fost ușor să educăm copii, să-i învățăm ce este bine și ce este rău, iar astăzi este mai complicat și mai important ca niciodată. Mai mult ca niciodată, copiii sunt expuși, în toate sensurile, la mai multe informații și stimulări din toate domeniile. Adesea, descrierea viziunii asupra rolului ideal de părinte implică o serie de diferențieri. De cele mai multe ori, părinții de bazează pe intuiție și abordează educarea copiilor ca pe un proces natural, sau sunt mai temători și apelează la diferite strategii și modele constituite pe baza unor cercetări riguroase și de lungă durată.

Cu ajutorul cercetării noastre ne propunem să sprijinim părinții să descopere stilul parental optim și să-l transmită cu succes copilului. Foarte multe cercetări [2, 3, 4, 6, 7] din domeniu afirmă că pentru a crește copiii au nevoie să stabilească cu mamele contact vizual și corporal, confirmându-le astfel existența. Grija maternă este importantă nu doar ca sursă a sentimentului social de siguranță, ci și ca factor esențial în antrenarea socială a copiilor. Elementul cel mai important de care depinde calitatea și eficiența educației în familie este stilul educativ al acesteia.

Stilul educativ al familiei este modelul orientativ al acțiunilor educative în familie, amprenta subiectivă care caracterizează mediul respectiv. Practic, fiecare familie are stilul ei educativ. Acesta este în principal dependent de stilul parental, cu care se și confundă de multe ori. Stilul parental se referă la modul părinților de acționare asupra copiilor și este o unitate armonică sau dizarmonică între stilurile personale de acționare ale celor doi părinți. Există o multitudine de determinante ale stilului educativ în familie. Aceasta se referă la coordonatele exterioare și la variabilele interne ale vieții de familie. O serie de specialiști consideră că

atmosfera familială, climatul familial, tehnicile de influență ale familiei se pot identifica cu stilul educativ.

Stilul educativ este o expresie utilizată în mod rațional, vizând natura și caracteristicile raporturilor familiale în cadrul cărora se realizează procesul educației. Un rol aparte în determinarea influenței părinților asupra dezvoltării psihocomportamentale a copiilor îl reprezintă stilurile educative din familie sau generic spus, stilurile parentale. Problema cunoașterii stilurilor parentale a devenit o problemă de cunoaștere destul de dezbătută în cercetările și în abordările teoretice.

Adler definea conceptul de stil parental ca totalitatea acțiunilor și atitudinilor figurilor parentale față de copil, acesta susținea că educația copilului începe imediat după naștere, și în mare măsură aceasta este opera mamei. Adler acordă figurii materne un rol principal în socializarea copilului. De aceea definiția, unanim acceptată, în ceea ce privește stilul parental face referire la un „un pattern general de creștere a copiilor adoptat de un părinte, definit prin combinația de căldură și control pe care acesta o oferă copilului [2, p.73]. Stilurile parentale depind nu numai de personalitatea părintelui sau de modelul său educativ, ci și de alți factori la fel de importanți precum: caracteristicile mediului, tradițiile, modelele culturale, structura familiei, condițiile sociale, structura familiei.

Majoritatea autorilor [2, 3, 6] sunt de părere că stilul de parenting constituie un pattern general de creștere a copiilor adoptat de un părinte, definit prin combinația de *căldură* și *control* pe care acesta o oferă copilului. Părinții diferă mult între ei. Ca urmare, stilurile de parenting nu sunt identice pentru toți părinții, întrucât nu toți părinții manifestă aceleași atitudini față de copiii lor. De asemenea, stilurile de parenting pure nu există în practică. Nu putem spune că unul dintre părinți manifestă unul dintre stilurile parentale în proporție de sută la sută. Există, susțin cercetătorii, stiluri parentale predominante, care își pun amprenta asupra dezvoltării ulterioare a copilului [1, p.73].

Stilurile parentale depind nu numai de personalitatea părintelui, de modelul său educativ, ci și de o serie de alți factori, precum: caracteristicile mediului, modelele culturale și educative, tradițiile, nivelul de cultură, condițiile sociale, structura familiei, profesiile părinților etc. [3].

Una dintre cele mai influente conceptualizări a stilurilor de parenting este oferită de *Diana Baumrind*. Cercetările de specialitate întreprinse de autoare sugerează existența a două dimensiuni principale, în funcție de care pot fi definite stilurile de parenting: *căldura și controlul*.

Prima dimensiune, *căldura părintească*, numită și *acceptare sau receptivitate* presupune centrarea pe copil, gradul de susținere, suport afectiv și încurajare, capacitatea de a fi apropiat de copil, de a fi atent la nevoile sale și de a-i arăta acest lucru. În susținerea acestei idei, **Osterrieth** [2, p.101] menționează că „prezența mamei este o necesitate resimțită de copil, dar nu e suficientă în conturarea unei personalități sănătoase, deoarece copil are nevoie de dragoste”. La polul opus se situează părinții care sunt centrați pe propria persoană, resping copilul și manifestă ostilitate și neacceptare.

Cealaltă dimensiune, *controlul parental*, numit și *exigență*, vizează comportamentele de disciplină impuse copilului. Ca urmare, din această perspectivă, există părinți care le impun anumite cerințe copiilor și își exercită controlul și părinți care se situează la polul opus. Combinând aceste două dimensiuni, autoarea distinge patru stiluri de parenting: *parenting exigent*, *parenting autoritar*, *parenting permisiv* și *parenting neimplicat*.

Parentingul exigent combină niveluri înalte ale căldurii și controlului, părinții fiind centrați pe copil. Cerințele formulate față de copil sunt realiste: acești părinți le cer copiilor să se comporte potrivit vârstei, dar și abilităților proprii. *Baumrind* consideră că stilul de parenting exigent se caracterizează „printr-un control ferm în contextul unei relații calde și favorabile” [6, p. 472].

Parentingul autoritar impune un nivel înalt al controlului, dar și un nivel scăzut al căldurii părintești. Părinții autoritari impun standarde extrem de severe în privința comportamentului copiilor, pe fondul unor amenințări și pedepse exagerate. Acest tip de disciplină parentală poate să transmită copiilor neîncredere în capacitatea de a se descurca singuri. Încercările copilului de a-și manifesta independența sunt împiedicate, fiind considerate o formă de rebeliune, de răzvrătire. Dezavantajele acestui stil parental sunt multe, printre care amintim: copilul va învăța mai greu să fie maleabil să facă unele compromisuri necesare în viață, va avea dificultăți în efectuarea unei comunicări mai eficiente.

Parenting-ul permisiv include niveluri ridicate ale căldurii, dar și niveluri scăzute ale controlului. Așadar, acești părinți sunt centrați pe copil, exprimă un grad ridicat de acceptare al acestuia, manifestat prin sensibilitate, afecțiune, toleranță. Însă acești părinți evită confruntările directe cu problemele comportamentale ale copilului, iar dificultățile de relaționare nu întârzie să apară, întrucât părintele comunică insuficient de ferm cu copilul. Ignoră comportamentul inadecvat al copiilor și intervin numai când acțiunile au consecințe grave, întrucât nu reușesc să impună anumite reguli. Mai mult, stabilesc puține reguli și nu manifestă consecință nici în monitorizarea și respectarea acestora, nici în ceea ce privește disciplina. Părinții permisivi cedează deseori în fața insistențelor copiilor. Așadar, după cum consideră autorii menționați, „nivelurile scăzute de control în contextul unei relații calde și favorabile caracterizează parenting - ul permisiv”.

Parenting-ul neimplicat (neangajat sau neglijent) reunește niveluri scăzute ale celor două dimensiuni, *căldura și controlul*. Putem afirma că acești părinți manifestă un nivel redus de încurajare și susținere a copilului, ajungând până la detașare și neimplicare emoțională. Copiilor nu li se impun reguli, nu li se acordă prea multă atenție, susținere sau sprijin.

Stilurile menționate nu sunt foarte distincte în viața de zi cu zi. Mulți părinți fac apel la patternuri diferite, în contexte diferite, în cadrul unor relații dinamice, dar și în funcție de copil. Astfel, un părinte poate adopta un anumit stil într-un anumit moment al existenței sale, însă majoritatea vor manifesta un stil dominant [4, p. 74].

Elisabeta Stănciulescu selectează din abordările teoretice ale stilurilor educative în primul rând două axe, puse în evidență de Kellerhals și Montandon. Este vorba despre „ (1) axa *autoritate / liberalism* sau *constrângere / permisivitate* și (2) axa *dragoste / ostilitate* sau *atașament / respingere*.” În primul caz, sunt utilizați indicatori care reflectă limitele și constrângerile impuse de părinți activității copiilor, responsabilitățile atribuite acestora, modul în care este exercitat controlul parental, rigoarea cu care sunt aplicate și controlate regulile etc. În cel de-al doilea, indicatorii reflectă gradul de angajare al părinților în activitatea copilului, suportul pe care i-l oferă, timpul pe care îl consacră, receptivitatea față de stările lui emoționale și față de nevoile sale [9, p. 91]. Există în literatura de specialitate diferite descrieri ale stilurilor / modelelor parentale din perspectiva mai multor autori.

A) **Macsinga** prezintă următoarele stiluri parentale, asemănătoare, de altfel, cu stilurile parentale descrise de Diana Baumrind [5]:

- modelul parental hipertolerant (sau permisiv), caracterizat prin indulgență, toleranță excesivă, suport emoțional, hiperprotecție, asigurarea unui sentiment de securitate;
- modelul parental reiectiv (sau autoritar), caracterizat prin ignorarea nevoilor copilului, indiferență, impunerea voinței părintelui, lipsa de comunicare;
- modelul parental adaptativ (sau democrat), caracterizat prin relaționare bazată pe respect, dragoste, încredere, independență.

B) **R. Vincent** conturează, pe de altă parte, câteva tipuri de conduită parentală, evidențiind și efectele asupra personalității copiilor [8, p.89].

C) **Bouchard** afirma că există trei modele ale comportamentelor educative ale părinților:

1. *Modelul rațional* se caracterizează prin faptul că gestiunea activității educative este ierarhică, părinții fiind cei care dețin puterea, care decid asupra devenirii copilului și care impun așteptările lor acestuia din urmă. Comunicarea între părinți și copii este, de asemenea, ierarhică: primii distribuie ordine, impun, amenință, critică, controlează, interzic, dau soluții. Favorizând conformismul social copiilor, părinții au tendința de a le impune propriul sistem de valori, atitudini, credințe.
2. *Modelul umanist* plasează părintele mai degrabă pe o poziție de ghid al copilului, lăsându-l să aibă propriile acțiuni și să decidă autonom. Copilul deține puterea și gestionează resursele propriei educații, în timp ce părintele, interesat de dezvoltarea plenară a copilului, îl secondează în tot ceea ce întreprinde, permițându-i să se exprime, propunându-i soluții și oferind-i sprijin, încurajându-l, valorizându-l, stimulându-i încrederea în el însuși.
3. *Modelul simbio-sinergetic* corespunde unei cogestiuni a puterii, părinții și copii fiind parteneri în activități care îi interesează în egală măsură. Părinții și copii sunt parteneri, iar relația educativă este bazată pe schimb și reciprocitate.

Modelele menționate nu sunt foarte distincte în viața de zi cu zi, mulți părinți fac apel la patternuri diferite, în contexte diferite, în cadrul unei relații dinamice dar și în funcție de copil.

Teoreticienii care s-au aplecat asupra studierii stilurilor parentale consideră că în majoritatea tratatelor au fost urmărite două dimensiuni importante și anume: evaluarea caracteristicilor părinților și determinarea felului cum variațiile parentale afectează dezvoltarea copiilor, de pildă în urma studiilor realizate **Vincent** conturează, câteva tipuri de conduită parentală, sintetizând și efectele asupra personalității copiilor, după cum urmează:

- ✓ *Părinții rigizi*, impun copiilor ideile proprii, fără a ține cont de particularitățile individuale. Datorită acestei rigidități poate să apară o atitudine de infantilism în cazul copiilor și o sărăcire a personalității acestora;
- ✓ *Părinții anxioși*, care exercită o presiune asupra copiilor, aceștia simțindu-se mereu supravegheați; pericolul este ca această anxietate să se transfere în comportamentul copiilor;
- ✓ *Părinții infantili*, refuză să se definească în calitate de părinți și să-și asume responsabilitățile în acest sens. Copiii cu astfel de părinți riscă să fie permanent excluși de la căutarea propriului Eu;
- ✓ *Părinții boemi*, nu se implică în creșterea și educarea copiilor, putând avea drept consecințe în dezvoltarea copiilor; delăsarea morală, lipsa unor repere adecvate;

- ✓ *Părinții incoerenți*, care sunt foarte instabili în modul de relaționare, exigențele alternează cu perioade de neimplicare; copiii pot avea probleme de identitate și de coerență în acțiuni;
- ✓ *Părinții prea indulgenți*, acordă copilului tot ce acesta își dorește, ducând la apariția unei slabe toleranțe la frustrare din partea copiilor, însoțită uneori de un sentiment de vinovăție;
- ✓ *Părinții prea tandri*, creează un climat mult prea încărcat cu stimulente afective, ceea ce ar putea genera comportamente deviate pe linie sexuală;
- ✓ *Părinții zeflemitori*, își tratează copilul ca pe un obiect de amuzament, ceea ce ar putea genera apariția la acești copii a unor atitudini defensive (batjocoritoare), ironizante, ducând la răceală afectivă.

Putem afirma că majoritatea persoanelor își dezvoltă stilul parental înainte de apariția copiilor, însă cu certitudine în primii ani de viață ai acestuia. Stilul parental reprezintă modul de structurare al familiei.

În ceea ce privește activitatea școlară acești copii manifestă sociabilitate, curiozitate, sunt prietenoși înregistrând un nivel ridicat de popularitate printre cei de vârsta lor. Sunt cooperanți și receptivi la mesajele de părinți având o relație bună cu aceștia. De altfel un studiu efectuat de **Cooper, Shaver, Collins**, (1998) demonstrează că copilul, chiar de 3 ani, care are relații bune cu părinții, va avea o copilărie și adolescență sănătoasă și o adaptare la viața de adult bună și va prezenta nivele joase ale comportamentului agresiv și depresiv [apud 11, p. 19]. Aceștia se vor descurca destul de bine la școală deoarece părinții i-au motivat într-un mod variat și constant pentru activitatea școlară. Copiii cu părinți exigenți, conchid autorii, prezintă o probabilitate scăzută să recurgă ulterior la comportamente deviate [apud.2, p.80].

Atitudinea autoritară a părinților se soldează cu efecte negative asupra copiilor. Acest pattern poate fi influențat atât de mamă cât și de tată. Tatăl pretinde respect și ascultare, raportându-se la un set de standarde înalte. Copiii, a căror părinți manifestă atitudine autoritară, dovedesc competențe și responsabilități moderate, fiind lipsiți de spontaneitate, totodată nimplicarea copilului poate fi începutul unui stadiu regresiv. De aceea efectele pe termen lung sunt devastatoare: stimă de sine și încredere în forțele proprii este adesea scăzută, iar adultul care se poartă asemenea unui copil se integrează mai greu în lumea celor mari, a celor deja maturizați, atât biologic, cât și psihic [1, p.67].

În literatura americană, **U. Bronfenbrenner** arată că familiile mijlocii (middle class) au așteptări și ambiții mai înalte pentru copii lor, dar manifestă, în același timp, mai multă toleranță, mai mult „liberalism”, apelând mai frecvent la explicații rationale și la culpabilizarea copilului, sancțiunile fizice sunt utilizate mai rar.

Pentru **Lautrey**, ca și pentru **Bernstein**, structura familiei joacă rolul unei variabile intermediare în ultimă instanță, preferința pentru un model educativ se explică prin poziția părinților în sistemul socio-profesional și prin condițiile existenței lor cotidiene. Astfel Lautrey construiește trei tipuri de familii:

- ✓ Familii *slab structurate* care prezintă copilului puține regularități, normele fiind aproape absente;
- ✓ Familii cu *structură rigidă* care pun copilul în fața unor regularități neschimbătoare și a unor norme a căror aplicare nu admite nicio excepție;

- ✓ Familii cu *structură suplă* care furnizează copilului regularități și norme flexibile, aplicabile în funcție de situație.

Mai frecvente în „mediile populare”, familiile cu structură rigidă au tendința de a adopta un stil educativ bazat pe controlul parental și supunerea copilului. Familiile cu structură flexibilă specifice categoriilor mijlocii, lasă copiilor posibilitatea de a-și manifesta inițiativa și de a se exprima [9, p. 94].

În general, părinții apelează mai frecvent la tehnici de control și mai rar la tehnici de moralizare. Controlul este preferat în familiile în care tatăl are o poziție socio profesională joasă, iar nivelul studiilor mamei este scăzut. Pe măsură ce se urcă în ierarhia profesiilor masculine și pe măsură ce nivelul studiilor mamei crește, preferința pentru tehnicile relaționale este tot mai mare. La nivelul claselor mijlocii, tipul de interacțiune familială se dovedește important controlul este masiv în familiile bastion, familiile asociație îl utilizează mai rar. Prin combinarea tehnicilor de control și de relație care s-au dovedit a fi dominante, se obțin patru stiluri de influență: stilul disciplinar (tehnică dominantă-controlul); stilul relațional (tehnică dominantă-relația); stilul anomic (nici o tehnică nu este utilizată sistematic); stilul charismatic (controlul și relația sunt combinate) [ibidem, p. 94-95].

Thomas Gordon [11, p. 191] făcând referire la limitele majore ale puterii parentale arată că „multe din efectele secundare ale parentajului autoritar nu sunt deloc benefice pentru copiii. Dresăți pentru a fi ascultători, aceștia devin adesea intimidăți, temători și neliniștiți; adesea ei răspund dresorilor lor cu ostilitate și cu dorința de răzbunare; adesea cedează fizic și emoțional atunci când sunt stresăți să învețe niște comportamente care sunt fie neplăcute, fie greu de asimilate. Ambii autori consideră că acest tip de stil parental este cel care generează cel mai des situații conflictuale, atât în familie cât și în mediul în care activează copilul.

În cazul copiilor, a căror părinți manifestă un stil parental neimplicat, se observă diverse probleme emoționale și de adaptare cum ar fi atașamentul insecurizant dezvoltat față de aceștia din cauza faptului că părinții sunt centrați pe propria persoană și nu asupra copilului. Ținând seama de aceasta, în acord cu anumiți autori, putem concluziona că acest tip de stil parental este asociat cu o „slabă competență socială, pe măsură ce copiii cresc, existând posibilitatea confruntării cu riscul crescut al consumului de droguri cu delicvența și cu alte probleme de sănătate psihică. În cazuri extreme, stilul neimplicat se transformă în neglijare, o formă de abuz asupra copiilor, asociat cu o gamă largă de rezultate negative [7, p.135].

Generalizând, putem menționa că indiferent de stilul educativ, fiecare părinte proiectează pentru copilul lui anumite aspirații și dorințe pe care nu le-a realizat în viață. Pentru fiecare părinte, copilul constituie un viitor nou. Indiferent de posibilitățile copilului și în grade diferite, ținând cont de particularitățile personale, părinții consideră propriul copil o șansă de a nu repeta greșelile pe care l-au făcut ei în viață. Majoritatea repetă modelul educației pe care au primit-o, sau fac exact contrariul, dacă au fost nemulțumiți de proprii părinți. Nu toate familiile sunt orientate de aceleași valori și atitudini educative. Diversitatea rezultă, în parte, din structura socială. Analiza teoretică a literaturii de specialitate care reflectă diverse abordări și viziuni asupra influenței stilurilor parentale adoptate de părinți în procesul dezvoltării personalității școlarului mic, ne-a determinat să formulăm:

Obiectul cercetării: rolul stilului parental în dezvoltarea personalității elevilor claselor primare.

Scopul cercetării: Determinarea rolului stilului parental în dezvoltarea personalității elevilor claselor primare.

Obiectivele cercetării:

1. Selectarea tehnicilor și eșantionului de cercetare și elaborarea metodologiei de cercetare.
2. Studiarea empirică a stilurilor parentale exercitate de părinți în dezvoltarea personalității școlarului mic.
3. Analiza și interpretarea datelor cercetării.
4. Elaborarea concluziilor și recomandărilor.

Eșantionul cercetării. Experimentul psihopedagogic, etapa de constatare a inclus un eșantion aleatoriu de 35 de părinți, din satul Andrușul de Sus, raionul Cahul.

Metoda principală utilizată în procesul cercetării a fost ancheta pe bază de chestionar. Întrebările din anchetă sunt de tip închis și deschis.

Principiile de elaborare a anchetei pe bază de chestionar:

- Elucidarea multitudinii aspectelor ce țin de exercitarea rolurilor familiale în dezvoltarea personalității școlarului mic;
- Identificarea stilurilor parentale exercitate de părinți;
- Elucidarea disponibilităților părinților pentru implicarea activă în procesul de dezvoltare a personalității elevilor claselor primare.

Anchetele pe bază de chestionar adresate părinților conțin 11 întrebări și respectiv 15 întrebări, cu privire la indentificarea stilului parental și respectiv analiza rolurilor parentale în cadrul dezvoltării personalității copiilor de vârstă școlară mică.

Demersul experimental a fost conceput și desfășurat în conformitate cu viziunile și concepțiile teoretice și metodologice reflectate anterior și s-a desfășurat în gimnaziul „Mihail Sadoveanu”, din satul Andrușul de Sus, raionul Cahul. Chestionarele adresate părinților a avut drept scop identificarea rolurilor parentale în dezvoltarea personalității școlarilor mici. În cadrul experimentului au participat 35 de părinți, care cresc și educă copii de vârstă școlară mică.

Rezultatele subiecților implicați în decursul experimental sunt prezentate conform criteriilor de evaluare stabilite pentru fiecare probă de cercetare.

La etapa inițială, prin intermediul primei anchetei pe bază de chestionar, am determinat stilurile parentale ale respondenților cercetați. Rezultatele obținute sunt reprezentate grafic în figura 1.

Potrivit datelor din figura 1, constatăm că **46%** dintre părinții cercetați manifestă un **stil democratic** ceea ce denotă faptul că părintele stabilește limite clare, explică copilului de ce regulile sunt importante; discută cu copilul și ascultă punctele de vedere ale acestuia chiar dacă nu este de acord cu ele; menține buna dispoziție în cadrul căminului; desfășoară activități interesante cu copilul; manifestă receptivitatea față de nevoile copilului și are cerințe și așteptări realiste de la copil.

22% stilul autoritar – comportamentele ce descriu acest stil parental sunt: părintele „bombardează” copilul cu cerințe și așteptări înalte; manifestă o receptivitate scăzută față de nevoile copilului; ia decizii în locul copilului; sancționează rapid și disproporționat greșelile; manifestă furiei față de copil (verbal sau fizic); evită să-și încurajeze copilul; nu obișnuiește să exprime afecțiune față de copil și manifestă comportamente din aria controlului (verificare; reasigurare).

17 % stilul perfectionist - comportamentele ce descriu acest stil sunt părintele critică frecvent copilul; îndeplinește sarcini în locul copilului deoarece dorește ca totul să fie realizat repede și bine; își compară adesea copilul cu alții; „bombardează” copilul cu cerințe și așteptări înalte; impune reguli stricte de comportament; manifestă o receptivitate moderată față de nevoile copilului.

Dat fiind acest context parental, copilul va încerca se facă lucrurile cât mai bine pentru a evita critica, dar și pentru a atrage atenția părinților și a se simți important. Nu va avea încredere în sine și va fi în permanență neliniștit că nu se ridică la înălțimea așteptărilor persoanelor din jurul său.

9 % stilul permisiv - părintele nu formulează reguli sau limite pentru copil, manifestă o receptivitatea exagerată față de nevoile copilului, este hiperprotectiv, oferă recompense nediscriminativ, „protejează” copilul de consecințele logice sau naturale ce pot decurge dintr-un comportament al acestuia, are cerințe minime față de copil.

Datorită acestui stil parental, copilul nu va accepta regulile sau normele, va avea o rezistență scăzută la frustrare (nu va persista în activități complexe și dificile) și va avea o slabă capacitate de a se autoregla emoțional. El nu își va cunoaște limitele și va fi furios, chiar agresiv dacă nu i se va face pe plac. În schimb încrederea în sine și abilitățile sociale vor fi bine dezvoltate.

6% stilul neimplicat – părintele cu acest stil parental manifestă o receptivitatea scăzută față de nevoile copilului, nu are cerințe sau așteptări în legătură cu copilul, nu obișnuiește să exprime afecțiune față de copil, discută rar cu copilul, asigură numai nevoile bazale ale copilului, evită săse ocupe de „problemele” copilului, nu este interesat de programul zilnic al copilului, nu desfășoară activități împreună cu copilul, nu intervine atunci când copilul se comportă în mod neadecvat, nu ascultă activ atunci când copilul îi împărtășește sentimente sau opinii. Copilul ce a experimentat acest stil parental nu va avea încredere în forțele proprii, se va subaprecia, va dobândi cu greu capacitatea autocontrolului și va întâmpina dificultăți în a atinge competențele academice specifice vârstei. Deseori va manifesta comportamente contradictorii sau extreme și va întâmpina dificultăți de adaptare în situațiile sociale. Este posibil ca în perioada adolescenței să adopte comportamente din sfera delicvenței juvenile și a absenteismului școlar.

Prin intermediul celei de a doua anchetă pe bază de chestionar, ne-am propus să analizăm rolurile parentale exercitate în educarea școlariilor mici.

Chestionarul a fost alcătuit din 15 întrebări/itemi referitoare la necesitatea și modul de realizare a educației parentale și identificarea persoanei responsabilă în educarea și creșterea copiilor și identificarea surselor de informare a părinților vizind educația parentală.

La întrebarea: *Copiii sunt mulțumiți de educația pe care îi oferiți?*

În diagrama de mai jos (fig. 2) observăm că 80% dintre părinți au afirmat că copiii lor sunt absolut mulțumiți de educația pe care le oferă, 14% dintre respondenți spun că sunt relativ mulțumiți, 6% nu știu dacă copiii lor sunt mulțumiți sau nu de ceea ce le oferă părinții.

La întrebarea: *Ce înseamnă un părinte bun pentru copilul dvs.?,* majoritatea respondenților au afirmat că 17 % să am grijă de el și să fie sănătos, 23 % să-i dau o educație bună, 43 % să-l înțeleg și să-l susțin, 17% să-l îndrum în viață și respectiv 0% să-i ofer o bunăstare materială adecvată.

Răspunsul la întrebarea: *Cât timp petreceți zilnic cu copilul / copiii dvs.?*, părinții au dat răspunsuri diferite. Acestea fiind reprezentate grafic în Figura 4.

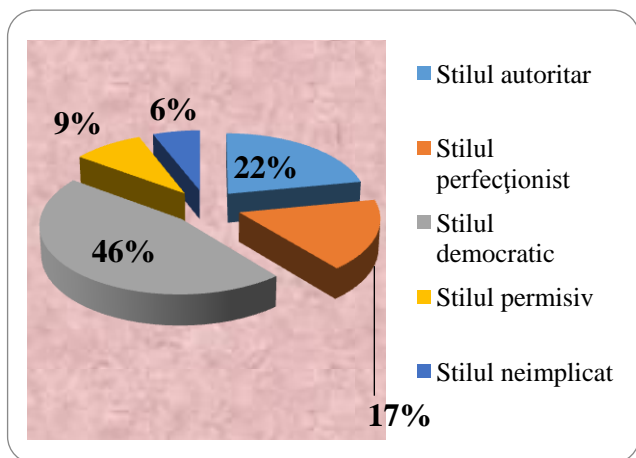

Figura 1. Stilurile parentale, %.

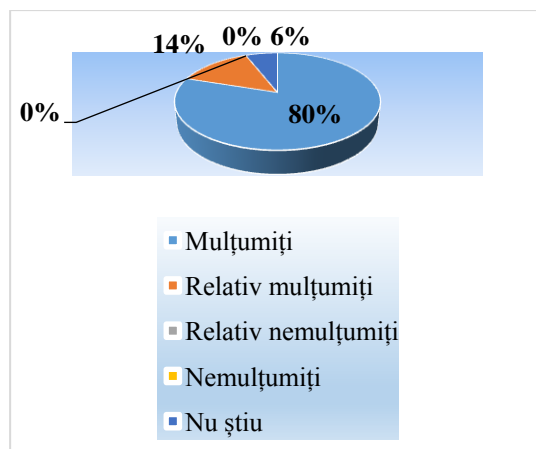

Figura 2. Nivelul de mulțumire copiilor față de educația oferită de părinți, %.

Majoritatea părinților au afirmat că 46% petrec tot timpul cu copiii săi, 31% din părinți petrec între 1-8 ore cu copiii lor, alți părinți 11% mai mult de 15 ore, 9% dintre respondenți acordă copiilor lor 9-15 ore, iar alții îndeosebi au afirmat că nu au timp pentru a le acorda timpul necesar copiilor săi. În concluzie putem menționa că părinții trebuie să înțeleagă că nu cantitatea timpului pe care o petrec cu el este importantă, ci calitatea lui, modul în care îl fructifică și îl valorifică în interacțiunile dintre ei.

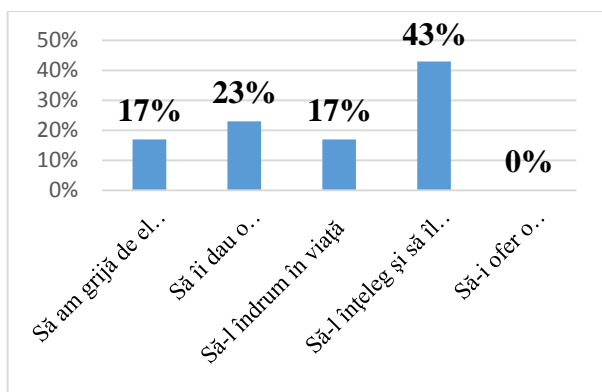

Figura 3. Ce înseamnă un părinte bun pentru copilul dvs?

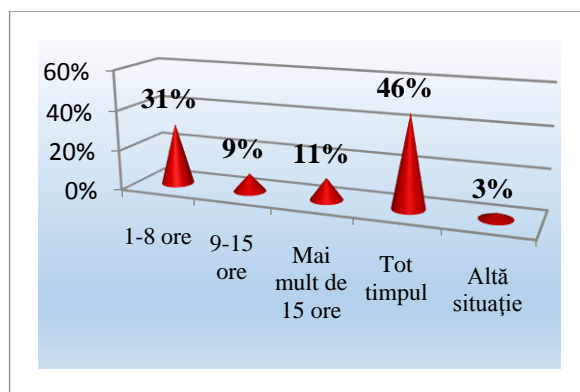

Figura 4. Timpul petrecut de părinți, alături de copiii lor.

În continuare ne-am propus să determinăm „Când își pregătește copilul lecțiile?”. Rezultatele obținute sunt reprezentate grafic în figura 5.

Din figura 5, constatăm că copiii își pregătesc temele pentru acasă 86 % la sosirea de la școală, 8% după ce se odihnesc și doar 6% seara, ceea ce înseamnă că așteaptă ca să vină părinții de la serviciu.

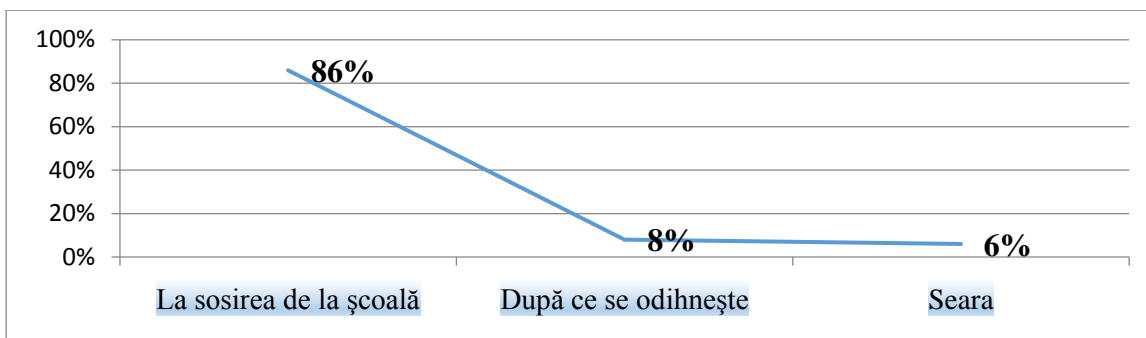

Figura 5. Când își pregătește copilul lecțiile?

În cadrul cercetării noastre la întrebarea „Cine se ocupă mai mult de supravegherea copilului?”, respondenții au oferit următoarele răspunsuri, reprezentate în diagram din figura 6.

Din răspunsurile reprezentate grafic în figura 6, observăm că numai mama poate să se ocupe de supravegherea copiilor 83%, și numai 14% au afirmat că tata se ocupă de supravegherea copiilor și că ar trebui ca ambii să participe la creșterea și educarea copiilor din cadrul familiei. Rezultă că funcția de protecție și stilul afectiv, protectoral familiei se va datora în principal relației copilului cu mama și că multe aspecte privind comunicarea cu copiii, ajutorul acordat acestora și astfel socializarea în familie, stilul în care se realizează educația, vor depinde în mare măsură de relația mamei cu copiii. Sunt și cazuri când și bărbații pot să aibă grijă de copii, doar numai pentru câteva ore, deoarece ei se pierd fără soțiile lor – au afirmat femeile chestionate.

În continuare ne-am propus să determinăm „Care este cea bună metodă de educație în familia dvs. pentru ca copilul să înțeleagă din primul cuvânt?” La această întrebare au fost diferite opinii precum: discuția pe diverse teme, interzicerea calculatorului și a celorlalte dorințe, relația de prietenie dintre părinte-copil, stima reciprocă, exemplul pozitiv, explicația, negocierea, exemplele din viață, și cu părere de rău unii părinți care au indicat ca metode de educație în familie bătaia și muștrarea.

În acest context, ne-am propus să determinăm dacă părinții verifică rezultatele copilului, respondenților cercetați. Datele sunt reprezentate în figura 7.

Conform datelor din figura 7 constatăm că 86 % zilnic sunt verificate rezultatele copilului, doar numai cîte 3 % sunt verificate săptămânal și 11% din când în când. Unii părinți cred că au dreptul de a conduce și controla viitorul copiilor lor.

În cadrul rezultatelor la întrebarea „Care este motivul pentru care l-ați certat ultima dată și când s-a întâmplat acest lucru?” părinții răspunzând în felul următor: pentru obrăznicile de la școală, a mințit, nu ascultă, nu face ceea ce-i spun eu; astăzi a făcut dezordine în casă; s-a întâmplat ieri când a venit de la școală și a spart un geam; o cert permanent atunci când este neatentă; nu s-a întors la timp acasă; pentru manierele la masă; ieri a întârziat la școală; a întârziat seara (a venit târziu acasă); nu mi-a ascultat sfatul, a divulgat unele secrete ale familiei. Majoritatea părinților spun că numai îi ceartă de cele mai puține ori, dar niciodată nu iau bătut sau să-i lovească foarte tare, poate se întâmplă la unele familii, dar la mine așa ceva nu s-a întâmplat încă acest lucru – afirmau părinții.

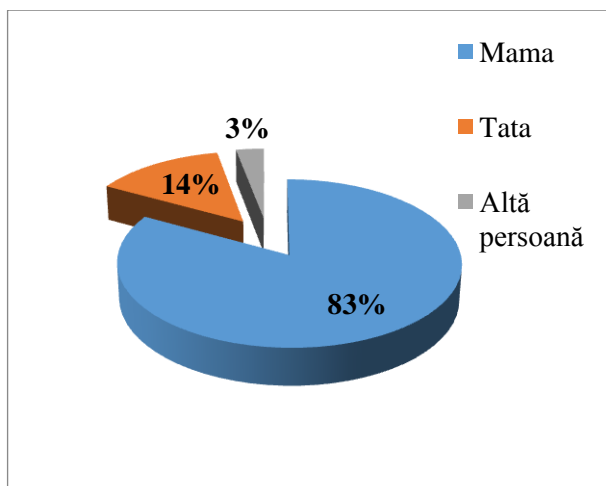

Figura 6. Cine se ocupă mai mult de supravegherea copilului?

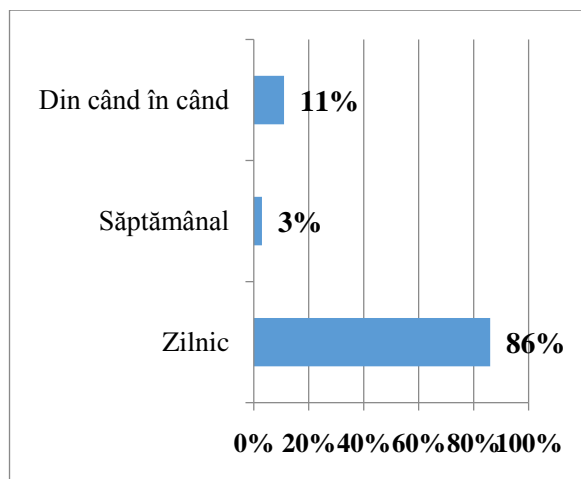

Figura 7. Nivelul de verificare a rezultatelor obținute de copiii respondenților.

Considerați că i-ați oferit copilului dvs. o bună educație în familie? Răspunsurile la această întrebare adresată părinților sunt reprezentate în figura 8.

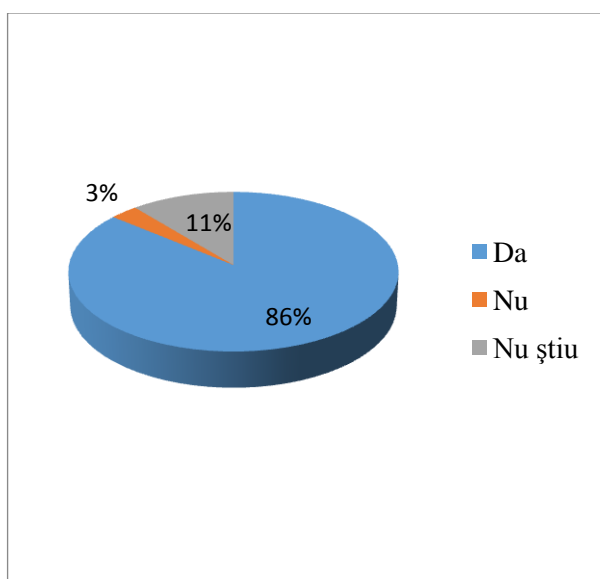

Figura 8. Considerați că i-ați oferit copilului dvs. o bună educație în familie?

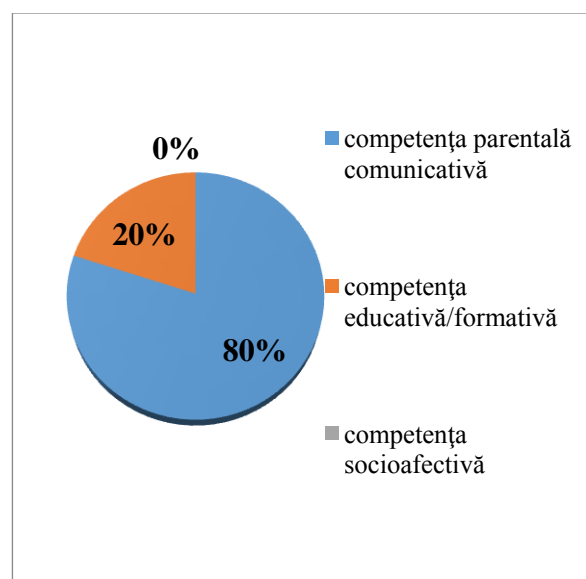

Figura 9. Autoevaluarea competențelor parentale a respondenților cercetați.

La această întrebare foarte mulți părinți au afirmat (86%) că iau oferit și că pe tot parcursul vieții cât vor trăi vor oferi în continuare educație, chiar dacă vor fi mari și vor avea și ei familia lor, iar 11% dintre părinți consideră că nu știu dacă le-a oferit copiilor lor o educație corespunzătoare în familie.

Rolurile parentale se dezvoltă o dată cu apariția copiilor în familie. La baza exercitării acestor roluri parentale stau comportamentele și abilitățile părinților de a satisface în mod consistent nevoile de bază ale copiilor – siguranță, îngrijire, control și disciplină, dezvoltare cognitivă, afectivă și comportamentală.

În acest context le-am propus părinților să-și autoevalueze competențele parentale posedate. Rezultatele obținute sunt reprezentat în figura 9.

Majoritatea părinților au spus că au competență parentală comunicativă 80%, competență educativă/formativă 20%, competență socioafectivă 0%. Un copil se naște în sânul unei familii și devine parte a societății abia mai târziu. Învăță-l ce înseamnă respectul, buna-cuviință, responsabilitatea și moralitatea, încă din primii ani de viață.

Care valori se cultivă la copii în cadrul familiei dvs.? părinții au afirmat că toate aceste valori: bunătate, dragoste, hărnicie, ajutor, răbdare, comunicare, iertare, fidelitate, fericire, atenție, ascultare, aspirație, mulțumire, muncă, integritate, libertate, înțelepciune, armonie... și desigur credință, înțelegere, responsabilitate, respect, siguranță și pace sunt valorile ce construiesc cetatea cu numele - familia.

În figura 10 observăm că în privința educării copiilor toate deciziile sunt luate în comun de cei doi parteneri (23%), iar mama de asemenea rămân totuși prima în educarea copiilor (37%), iar cu numai 17% este tatăl care de asemenea contribuie la educarea copilului. Când ambii părinți sunt activi implicați în creșterea și educarea copilului, este important pentru ei să comunice constant unul cu altul pe probleme de disciplină și de comportament al copilului. Părinții trebuie să găsească un echilibru în ceea ce privește organizarea și controlul copilului, cerințele adresate acestuia, precum și înlăturarea extremelor. Cea mai mare responsabilitate o au părinții și familia.

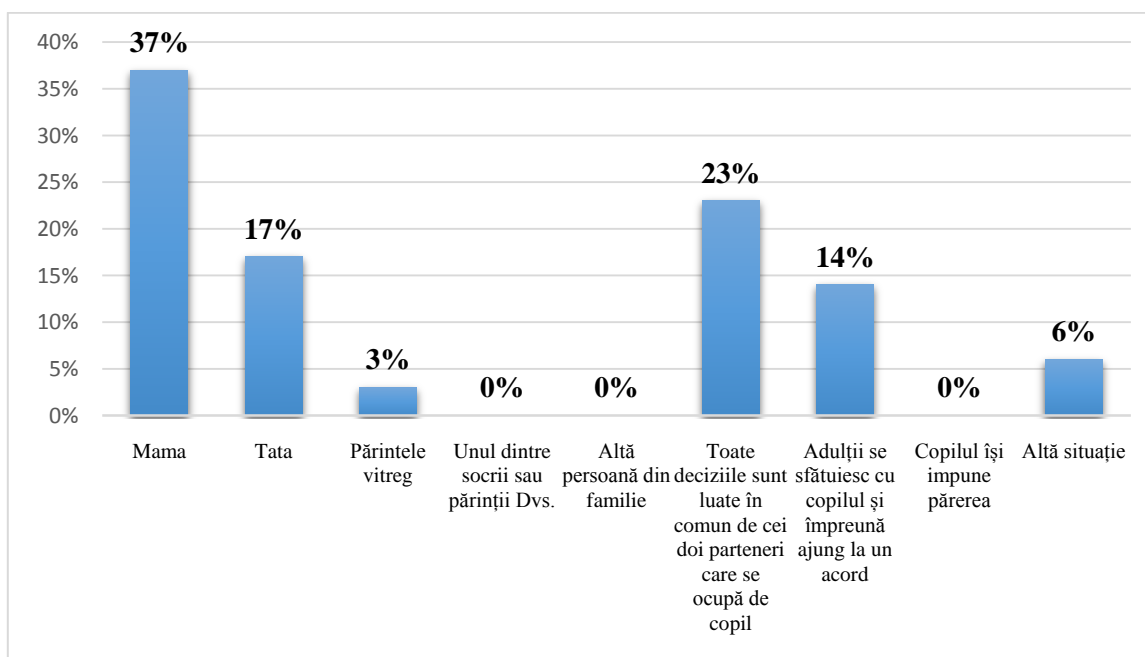

Figura 10. În familia dvs., cine hotărăște cel mai des în privința educației copilului?

Conform datelor obținute în cercetarea noastră, modul de distribuire a rolurilor între părinți confirmă faptul că în ziua de astăzi cel mai mult mamei îi revin în special rolurile casnice și cele ce privesc educația copilului și luarea deciziilor referitor la educația copilului, precum și purtătorul dimensiunii expresiv - emoționale a rolului de părinte (confident, sprijin afectiv). În ceea ce privește rolul tatălui ține de asigurarea materială decât de educare a copiilor, deoarece ei în marea majoritate sunt plecați peste hotare la muncă sau muncesc în țară și majoritatea timpului o petrec mamele cu copiii.

BIBLIOGRAFIE

1. ANGHEL, E. Psihologia educației pe tot parcursul vieții. București: EdituraTrei, 2010. 330 p. ISBN: 973-1701-84-4
2. BONCHIȘ, E. Familia și rolurile ei în educarea copilului. Iași: Editura Polirom, 2011. 424 p. ISBN: 978-973-46-2231-3
3. CUZNEȚOV, L. Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei. Chișinău: CEP USM, 2009. 642 p. ISBN: 978-9975-70-717-6
4. JINGA, I., NEGREȚ, I. Familia – acest miracol înșelător. București: Ed. Didactică și Pedagogică, 1999. 179 p. ISBN: 973-30-9360-2
5. MARA, D. Educație pentru educație. Sibiu: Editura ALMA MATER, 2006. 200 p. ISBN 978-606-12-0854-8
6. MOISIN, A. Părinți și copii. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1995. 126 p. ISBN: 973-30-3544-0
7. PETROMAN, P. Sfânta noastră familie: Elemente de psihologia familiei. Timișoara. Editura Eurobit, 1997. 189 p. ISBN: 973-9201-93-8
8. SCHAFFER, R. Introducere în psihologia copilului. Cluj-Napoca: Editura ASCR, 2005. 391 p. ISBN: 978-973-7973-45-0
9. STĂNCIULESCU, E. Teorii sociologice ale educației. Iași: Polirom, 1996. 222 p. ISBN: 973-9248-50-0